

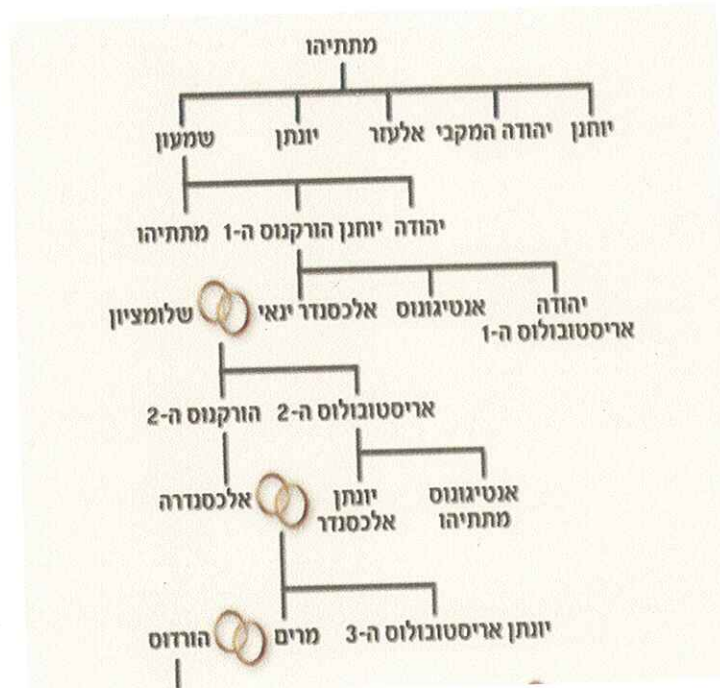
הקדמה:

בשנת 333 לפנה"ס יצא אלכסנדר הגדול (אלכסנדר מוקדון), מלך מקדוניה (צפון יוון), למלחמה נגד האימפריה הפרסית וכבש את שטחיה, כולל ארץ ישראל. עם התפשטות שלטונו למזרח הפכה התרבות ההלנית (הלאס-יוון), לתרבות המשותפת לאזור כולו. תרבות זו ששילבה את תרבויות המזרח עם תרבות יוון נקראת: התרבות ההלניסטית.

לאחר מותו הפתאומי של אלכסנדר בשנת 323 לפנה"ס החלו מלחמות ירושה בין מפקדי צבאו הבכירים. בסופם חולקה האימפריה למספר חלקים – למספר ממלכות חדשות. בסמוך לארץ ישראל נוצרו שתי ממלכות: האחת שמרכזה במצרים ובראשה שלט **בית תלמי**, השנייה שמרכזה בסוריה ועליה שלט **בית סלווקוס**. ההלניסטים לא נתקלו בבעיות של הפצת תרבותם חוץ מאשר אצל היהודים, ולכן נאלצו לנקוט בצעדים יוצאי דופן של כפייה תרבותית שהחמירו את המתח בין ההלניסטים ליהודים.

הנהגת בית חשמונאי:

ממלכת החשמונאים הייתה מדינה יהודית עצמאית שהתקיימה בארץ ישראל, משנת 142 לפני הספירה ועד לשנת 63 לפני הספירה, עם השתלטותה של האימפריה הרומית על ארץ ישראל. יסודה במרד החשמונאים, שאמנם הסתיים באוטונומיה יהודית ולא בעצמאות מדינית מלאה, אך בהמשך סלל את הדרך להקמתה של מדינה יהודית עצמאית בארץ ישראל. ממלכת החשמונאים הייתה הפעם האחרונה ששלט בארץ ישראל שלטון יהודי עצמאי ומאוחד, אשר לא היווה חלק מאימפריה כלשהי - לפני קום מדינת ישראל.

א. ציוני דרך עיקריים בבניית המדינה החשמונאית וביסוסה

קשי הממלכה החשמונאית:

ממלכת החשמונאים הייתה מדינה יהודית עצמאית שהתקיימה בארץ ישראל. שליטי בית חשמונאי התמודדו עם קשיים רבים, בחלק זה יוצגו שניים מהם;

קושי הראשון הוא קושי פוליטי – דיפלומטי. השליטים החשמונאים נאלצו לתמוך בין הכוחות הפועלים באזור ולהוכיח תבונה מדינית: עם בית המלוכה הסלווקי, עם עמים נוכריים מחוץ ליהודה ועם רומא. המאבקים וההפיכות בבית סלווקוס השפיעו רבות על הממלכה החשמונאית. מתוך מצב זה נבע עיקרון יסודי במדיניות החוץ החשמונאית: תמיכה והתחברות לאותם כוחות באימפריה שלא היו להם שאיפות להתעצמות ושימשו בעיקר כלי-שרת בידי מדינות אחרות. בית - תלמי היה בדרך כלל החשוב שבהם. למכלול יחסים אלה שייכות גם הבריתות עם רומי, אשר שיתפה פעולה עם החצר התלמית במה שנוגע למצב בסוריה.

קושי נוסף הוא קושי כלכלי. בין היהודים ובין העמים הנוכרים ותושבי הערים ההלניסטיות בארץ ישראל, התנהלה תחרות כלכלית קשה, שגרמה לעוינות בין הצדדים. התושבים הנוכריים סייעו לצבא הסלווקי, כאשר הוא תקף את יהודה. יישוב יהודי גדול היה גם מחוץ ליהודה, והוא עמד במגע מתמיד עם האוכלוסייה הלא-יהודית בחלקיה השונים של הארץ. כבר בראשית תקופת הגזירות נעשו ניסיונות להפעילן גם באזור השומרון וגם בתחומי הערים ההלניסטיות בארץ. ניצחונותיו של יהודה עוררו רוח של מרד בקרב יהודי ארץ ישראל וחששות בקרב הגויים. בייתוד חששו הערים ההלניסטיות מפני מהומות בתחומיהן בשל הצלחות היהודים. איבה וחששות אלה גרמו להתנגשות מזוינות בכל חלקי הארץ. בהן התערבו גם שבטים נודדים שבשכנות, שביקשו להפיק תועלת מן המאבקים. בעיקר בני הערים ההלניסטיות נתנו יד לצבא הסלווקי בפעולותיו נגד היהודים.

קושי דמוגרפי: בתקופת החשמונאים הלחץ הדמוגרפי ביהודה נוצר כתוצאה מגבולותיה הצרים שלא יכלו להכיל את תושביה. עודפי האוכלוסייה של יהודה היגרו במספרים גדולים לארצות זרות, ובראש ובראשונה למצרים. כך גם הייתה ההגירה למחוזות בא"י הסמוכים ליהודה והרחוקים ממנה, שבתלקם התמלאו יהודים ובתלקם ישבו בהם יהודים. האוכלוסייה בארץ גדלה במידה ניכרת, נוצר לחץ דמוגרפי וצפיפות אוכלוסין שדרשו פיתרון מידי.

א.

קושי פוליטי-
דיפלומטי

ב.

קושי כלכלי

ג.

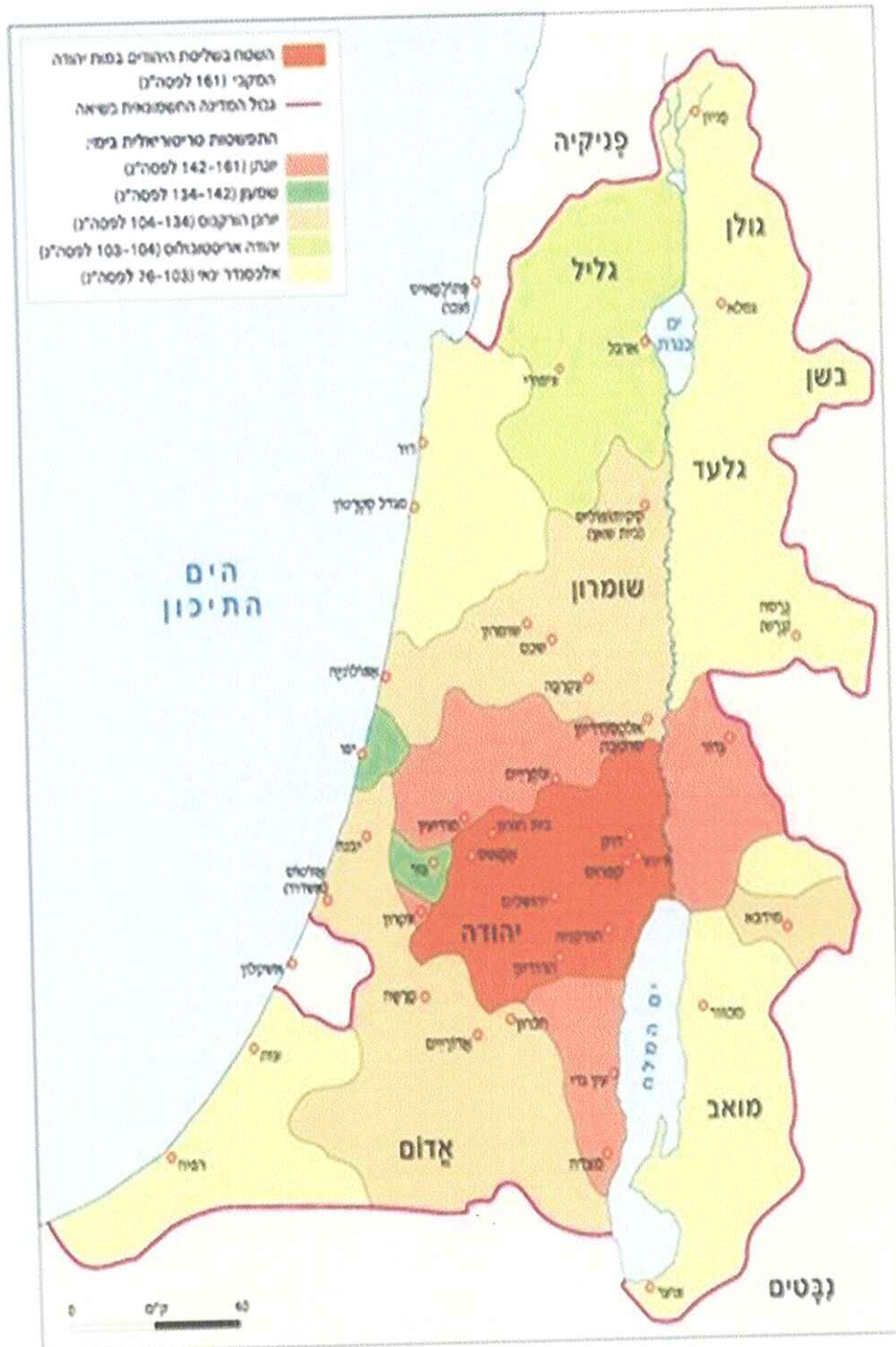
קושי דמוגרפי

התמודדותם של השליטים החשמונאים עם קשייה של המדינה העצמאית

השליטים החשמונאים התמודדו עם הבעיות שעמדו בפניהם, באמצעות מלחמות- התרחבות טריטוריאלית, גירוש הנוכרים או ייהודם והרס מקדשיהם- ובמקביל באמצעות קשרים פוליטיים עם מדינות אחרות ועם רומא שצמחה למעצמה. הם ניסו להשתלב במערך ההלניסטי, הן מהבחינה הפוליטית והן מהבחינה התרבותית.

א. התרחבות טריטוריאלית (הכרות עם המפה של "יהודה" שכללה את מרבית ארץ ישראל):

מפה 8: התפשטות אזורי השלטון של בית חשמונאי, מאות 2-1 לפסה"ס

כיבושי - שליטי בית חשמונאי

א. **יהודה המקבי** - יהודה המכבי ביקש לבטל את הגזרות של אנטיוכוס ה-4 על הדת היהודית, ולטהר את בית המקדש שחיללו המתיוונים בתמיכת המלך. בין השנים 166-164 לפנה"ס יהודה המכבי ניהל קרבות נגד הצבא הסלווקי באזור יהודה, והצליח לשלוט על הדרך לירושלים. יהודה לא הצליח לכבוש את מצודת החקרא בירושלים. בחקרה התרכזו חיילי הצבא הסלווקי והיהודים המתיוונים והיא סימלה את ההלניזם ואת השלטון הזר בירושלים.

ב. **יונתן** - מגמה של התרחבות טריטוריאלית ניכרה כבר בימיו של יונתן שהיה הראשון שכבש שטחים מחוץ ליהודה וצירף אותם למדינה החשמונאית המתהווה. השטחים נכבשו מעקרון ולוד עד צפון יהודה ושטחים בעבר הירדן. ניתנה לו עצמאות חלקית וזה התבטא בשחרור מהעלאת מיסים לשלטון הסלווקי אולם חיל המצב הסלווקי עדיין ישב במצודת חקרא בירושלים.

ג. **שמעון** - שמעון מיעט לצאת למלחמות אולם הוא כבש שטחים חשובים והושיב בהם יהודים-בית צור, גזר מעוז סלווקי ששלט על הדרך מהשפלה לירושלים ויפו. כיבושיו אפשרו גישה לים כלומר חיזוקה הכלכלי שליהודה באמצעות מסחר בינלאומי. כמו כן יצר רצף טריטוריאלי יהודי מיהודה עד יפו. בימיו מושגת העצמאות המיוחלת לעם היהודי. שמעון היה הראשון שהדגיש את זכותו ההיסטורית של העם היהודי על א"י. אנטיוכוס השביעי תבע משמעון לסגת משטחים ביהודה אולם שמעון סירב לו בטענה שאלו הם שטחי נחלת אבות. הוא מצליח לגרש את חיל המצב הסלווקי ממצודת חקרא ומהמצודה בבית צור. זהו הישג חשוב שסימל את סילוק ההלניזם ואת טיהור ירושלים מטומאה. כמו כן היהודים מפסיקים להעלות מס לסלווקים וטובעים מטבעות משלהם, יחד עם זאת הסלווקים אינם משלימים עם עצמאות מדינית זו ותוקפים את יהודה מספר פעמים.

ד. **יוחנן הורקנוס** שינה לחלוטין את פני המדינה החשמונאית. הוא כבש כמה אזורים-עבר הירדן המזרחית, שומרון, שכם, אדום ובית שאן. בכך הרחיב את גבולות יהודה מצפון ומדרום עם רצועת חוף במרכז. לכיבושיו הגדולים התלוותה קנאות דתית שבאה לידי ביטוי בהרס מקדש השומרונים על הר גריזים. כתוצאה מכיבושיו השם "יהודה" נהפך לשמה של הארץ כולה.

ה. **אריסטובולוס** - בנו של יוחנן הורקנוס, יהודה אריסטובולוס, שלט רק שנה אחת אך הספיק להשלים את כיבוש את הגליל מידי שבט הייטורים, בני שבט ערבי נודד שמרכזו היה בדרום לבנון והוא פלש לגליל.

ו. **המלך אלכסנדר ינאי** היה גדול הכובשים החשמונאים. הוא יצא למסעות כיבושים מעבר לגבולות המדינה היהודית, כנגד מדינות שהיו להן אינטרסים בצמתי הדרכים ובנקודות המסחר המרכזיות. מלחמותיו של ינאי עם הנבטים ניטשו בעיקר על השלטון בדרכי המסחר הבין-לאומי הוא כבש ערים הלניסטיות בעבר הירדן ואת כל ערי החוף ההלניסטיות בא"י, חוץ מעכו ואשקלון. כך הפך החלק המערבי של ארץ ישראל לחלק מהמדינה החשמונאית, עובדה בעלת משמעות כלכלית ומדינית. בימיו הגיעה א"י לשיא התפשטותה הטריטוריאלית.

ב. גידול דמוגרפי (כולל מדיניות הגיור):

בניו של מתתיהו ביקשו להקים מדינה יהודית עצמאית, מטהרת מפולחנים של עבודת אלילים, ולכן נלחמו בנוכרים שישבו בא"י. המלחמה שלהם הייתה גם על אופייה של המדינה החשמונאית. החשמונאים (החל מיוחנן) כפו בכוח את ההתייהדות על העמים בשטחים שכבשו, וצירפו אותם אל העם היהודי. ההתייהדות לא הייתה רק פעולה דתית אלא גם לאומית שכן, דת ולאום בעולם הקדום היו במידה רבה משולבים זה בזה. ככל שלעם הייתה זהות לאומית חזקה כך הוא התנגד יותר לסיפוח- וככל שהייתה לו זהות לאומית רופפת, כך הוא קיבל עליו את הלאומיות היהודית בקלות רבה יותר. תהליך הייחוד כולו הושלם תוך שני דורות.

יהודה- כבר בהנהגתו של יהודה המכבי התנהלו מלחמות שנועדו לקבוע את אופייה היהודי של א"י. יהודה נלחם ביישובי הנוכרים באזור שפלת החוף ובאזור הגליל והגלעד. באזורים אלה פרצו סכסוכים בין יהודים לבין שכניהם הנוכרים.

שמעון- שמעון נקט במדיניות של טיהור ארץ ישראל על ידי **גירוש תושבי יפו וגזר ויישוב יהודים** במקומם. שמעון היה הראשון שהדגיש את זכותו ההיסטורית של העם היהודי על א"י. הוא לא הסכים להתבטל בפני אף שליט זר שתבע ממנו לוותר על שטחים. הוא ראה בהם נחלת אבות שנלקחו על ידי אויבי היהודים וכיבושם היה בבחינת השבת זכותם של היהודים על שטחים אלה.

יוחנן הורקנוס- צבאו של יוחנן הרס מקדשים כפי שעשו יהודה, יונתן ושמעון. אולם בניגוד לשמעון אביו, שגירש את התושבים הנוכרים והושיב במקומם יהודים, נקט יוחנן במדיניות חדשה - **מדיניות גיור**.

יוחנן כבש את אדום תוך כיבוש עריה הראשיות - מרשה ואדורה. **הוא חייב את תושבי אדום להתגייר מפני שהאמין כי תושבי הארץ צרכים להיות יהודים ואין מקום לעמים אחרים.** כפי שהיה במדינה ההלניסטית (ההלניזם דגל בטשטוש גבולות וביטול המדינה הלאומית). אדמת הארץ קדושה ולכן יש לגייר את תושביה. בכך רצה יוחנן לייחד את היהודים ולהבדילם מהנוכרים. קיים ויכוח לגבי גיור האדומים. יש הסבורים כי האדומים היו נוחים להתגייר משום קירבתם התרבותית ליהדות, כלומר, הם קיימו מנהגים דומים של היהדות דוגמת ברית המילה, שהונהגה בקרב כל העמים השמיים. כמו כן הסכמתם לגיור הייתה על רקע רצונם להשתחרר מהשעבוד של הערים ההלניסטיות. לעומת זאת, יש הסבורים כי האדומים גיירו בכפייה.

האדומים שגיירו הפכו לחלק מהאוכלוסייה היהודית וחלקם תפסו עמדות מפתח בממלכה החשמונאית. אדומים שסירבו להתגייר הוגלו.

יוחנן כובש את שכם. **בשכם הר גריזים היה מקדשם של השומרונים שטענו כי הם יהודים לכל דבר.** מקדשם של השומרונים התחרה עם מקדשם של היהודים בירושלים. כל אחד מהצדדים טען כי המקדש שלו הוא המקדש האמיתי, ע"פ התורה. **יוחנן הרס את המקדש בטענה כי אין שני עמים יהודים ואין מקום לשני מקדשים.** הוא לא כפה גיור על השומרונים כי הם ראו עצמם יהודים וקיימו את מצוות התורה.

יהודה אריסטובלוס- אריסטובלוס כבש את הגליל העליון וגייר את היטורים תושבי האזור. היטורים היו ערבים במוצאם וגיורם עבר בשקט ובהסכמה מכיוון שהיו ממוצא שמי והיתה קרבה תרבותית ליהודים. בנוסף הם סבלו מהצקות של הערים ההלניסטיות ולכן העדיפו להתגייר ולקבל

חסות מהיהודים. הגיור יצר רצף טריטוריאלי יהודי באזור. היו שם כפרים יהודים וכפרים ערביים מעורבים והכיבוש החשמונאי יצר איחוד שלטוני.

אלכסנדר ינאי - בתקופתו התחזקה הגישה שכל איי היא אדמת קודש. בניסיונותיו לגייר את היוונים, תושבי הערים ההלניסטיות ניתקל ינאי בהתנגדות עזה מצד תושביהן שגילו איבה עמוקה כלפי היהודים ותרבותם. **תושבי כל הערים שנכבשו על ידי אלכסנדר ינאי אולצו להתייחד, לא לפני שהרס את הערים. מי שלא הסכים להתגייר גורש.** ינאי המשיך למעשה את דרכו של יוחנן הורקנוס, אשר גייר את האדומים. מדיניות הגיור הייתה מבחינת צעד הכרחי לביסוסה של המדינה החשמונאית וכלכלתה. כמו כן מדיניות זו נתפסה כצעד הכרחי במסגרת התוכנית להפיכת כל ארץ ישראל ליהודית.

ג. מהנהגה צבאית למלכות-

יהודה-יהודה המכבי הנהיג את המרד כמפקד צבא מתנדבים ובעזרתו נלחם בצבא הסלווקי. **יונתן**- כאשר מות יהודה עברו הסמכות הצבאית לידי יונתן אחיו וחל שינוי בהגדרת תפקידם של מנהיגי בית חשמונאי. אלכסנדר בלס ביקש כי יונתן יתמוך במלכותו ובתמורה קיבל אישור סלווקי לכהן גם כ**כוהן גדול**- **סמכות דתית**. במינוי זה היה חידוש- משפחת חשמונאי הייתה משפחת כוהנים אך לא משפחת הכהונה הגדולה. בשנת 150 לפנה"ס הורחבו סמכויותיו של יונתן כאשר אלכסנדר בלס מינה אותו ל**מושל יהודה** - סמכות מדינית .

שמעון- עם מות יונתן עברו שלוש הסמכויות (צבאית , מדינית ודתית) לשמעון אחיו. שמעון הכיר בצורך לעגן את מעמדו בהסכמה לאומית מפורשת. בשנת 141 התכנסה בירושלים "כנסת גדולה" של היהודים והכוהנים , אשר מינו את שמעון ל**נשיא** (סמכות מדינית) ול**כהן גדול** (סמכות דתית) לעולם עד אשר יקום נביא אמת ול**שר צבא** (סמכות צבאית). היא אף הורשה את סמכויותיו של שמעון לבניו אך יחד עם זאת, לא העניקה סמכויות חקיקה ושיפוט ואף לא את התואר "מלך". מינויו של שמעון היה בהסכמת הכוהנים, חכמי התורה, נציגי המשפחות המיוחסות וזקני בתי האבות — כלל הנציגות הלאומית.

יוחנן - בנו של שמעון המשיך לקיים את מעמד השלטון כ**נשיא** , מפקד צבא וכ**כהן גדול**. **יהודה אריסטובלוס** - בנו הבכור של יוחנן הורקנוס, ערך שינוי רב משמעות במעמד ההנהגה החשמונאית. בנוסף לסמכויות הצבאיות, דתיות ומדיניות בהן החזיק. יהודה כנראה היה הראשון מבני בית חשמונאי שהכתיר עצמו ל**מלך** . מעשה זה היה מנוגד למסורת היהודית שקבעה כי מלך הוא רק מי שמוצאו מבית דוד .

אלכסנדר ינאי - נהג כמו אחיו יהודה אריסטובלוס. ינאי הכתיר עצמו ל**מלך** והרחיב את סמכויותיו גם ל**תחומי החקיקה והשיפוט** . במעשים אלה הפר את החלטת אסיפת העם מימי שמעון. הוא מאחד את משרת הכהן הגדול, המצביא ומשרת המלך והופך למלך הלניסטי במובן שהוא הופך למקור החוק והמשפט והוא מעל החוק , בניגוד למצב קודם בו החכמים הפרושים היו מקור החוק והמשפט . ינאי מבטל את "חבר היהודים" , בו ישבו גם מחכמי הפרושים , והוא היה מכשיר לשיתוף העם בשלטון , להבטחת זכויותיו ולהגבלת שלטונו המוחלט של המלך.

שלומציון המלכה - שלומציון אלכסנדרה כיהנה כ**מלכה**. את הכהונה הגדולה היא מסרה להורקנוס ה-2, בנה הבכור, ואת פיקוד הצבא - לארסטובלוס השני, בנה הצעיר. חלוקת הסמכויות בין הבנים אפשרה הפרדת רשויות בין הכהונה הגדולה למלוכה. לאחר מותה פורץ מאבק ירושה בין שני בניה שהביא לסופה של שושלת החשמונאים.

ד. היחס להלניזם¹ - השתלבות במערך ההלניסטי מבחינה פוליטית ותרבותית

מניע מרכזי להתקוממות בית חשמונאי כנגד השלטון הסלווקי היה ההתנגדות לתרבות ההלניסטית, שעימה היה מזוהה השלטון. הנהגה שהחלה במרד נועז נגד שלטון זר ותרבות זרה, אימצה במרוצת הזמן סממנים הלניסטיים מובהקים. מתקופת שמעון ועד ימי שלומציון המלכה אנו עדים לתהליך של תמורה באופי המדינה בכיוון של התחזקות צביונה ההלניסטי.

היחס להלניזם

אחד הגורמים לפרוץ מרד החשמונאים היה המאבק במתייוונים, אבל השליטים החשמונאים אימצו דפוסי מהתרבות ההלניסטית- אלו דפוסי ?

קבר זכריה, נחל קדרון, (מז' לעיר העתיקה י-ם). אחת ממצבות הקבורה חצובות בסלע מתקופת החשמונאים. סגנון הבנייה הלניסטי.

נטילת תואר "מלך" לעצמו ע"י אלכסנדר ינאי, תפקיד בעל סמכויות רחבות

טיהור המקדש ע"י יהודה המקבי

יהודה - אריסטובלוס, יוחנן- הורקנוס, אלכסנדר-ינאי, שלומציון-אלכסנדרה

מטבע של אלכסנדר ינאי. צד אחד נושא את שמו ואת תוארו ביוונית ("המלך אלכסנדר"), בצד השני מכתב שמו העברי: יהונתן

יום ניקנור- י"ג באדר 161 לספה"נ

מאפייניה ההלניסטים של המדינה החשמונאית :

א. **גיוס חיל שכירים**- הצבא במדינה החשמונאית היה צבא לאומי שהתבסס על כוח התנדבותי מקומי, למשל בימי יהודה המקבי היה זה צבא איכרים שחזר לשדותיו בתום לחימה. עם הזמן החלו החשמונאים להחזיק חיל שכירים, ביטוי בולט לאופייה ההלניסטי של המדינה החשמונאית. **יוחנן הורקנוס היה הראשון שהביא לארץ שכירים לצבאו**. בניו, יהודה אריסטובלוס ואלכסנדר ינאי, המשיכו בדרכי אביהם ולקחו חיילים שכירים שחינוכם הצבאי ושפתם הייתה יוונית. הצבא החשמונאי קיבל אופי הלניסטי וניהל את מלחמותיו לפי חוקי תורת המלחמה המקובלים בעולם ההלניסטי.

ב. **לקיחת התואר "מלכים"** - בניו של יוחנן הורקנוס, יהודה אריסטובלוס ואלכסנדר ינאי נטלו להם גם את כתר המלוכה. כך גם אשתו של שלומציון ששלטה אחרי ינאי. אימוץ כתר המלוכה היה בגדר מנהג הלניסטי מובהק, והמדינה החשמונאית ומלך בראשה, דמתה למדינה הלניסטית. ינאי שהכתיר עצמו למלך והרחיב את סמכויותיו גם לתחומי החקיקה והשיפוט. במעשים אלה הפך את החלטת אסיפת העם (חבר היהודים) בימי שמעון.

¹ הלניזם = תרבות יוון הקדומה שהתפשטה על פני ארצות המזרח לאחר כיבושי אלכסנדר הגדול

בחירתה של אשה לתפקיד מלכה מבטאת את השפעת התרבות ההלניסטית. בבית תלמי הוכתרו נשים למלכות והן ירשו את בעליהן. לעומת זאת במסורת היהודית לא היה נהוג שאשת המלך תירש את המלך, בייחוד כאשר היו להם בנים בוגרים שיכלו להיות היורשים. בניגוד לנוהג היהודי המקובל, בניהם של אלכסנדר ינאי ושלומציון - הורקנוס ה-2 ואריסטובלוס ה-2 - לא ירשו את אביהם. אפשר להניח כי התרבות ההלניסטית השפיעה גם על החברה היהודית, שכן העברת השלטון לידי אישה - מלכה, לא עוררה התנגדות בקרב העם.

ג. קביעת חגים לציון ניצחון צבאי - כבר בימי בניו של מתתיהו החשמונאי, ניתן למצוא סממנים בקליטת תרבות הלניסטית. אחד הגילויים לכך היה קביעת חגים לציון ניצחון צבאי, מנהג שרווח בתרבות יוון. לדוגמא: יהודה ואנשי גברו על ניקנור, מפקד הצבא הסלווקי. יום הניצחון על ניקנור, י"ג באדר בשנת 161 לפנה"ס, נקבע ביהודה כיום חג לדורות - יום ניקנור. גם יום כיבוש החקרא על ידי שמעון ב- כ"ג באייר בשנת 141 לפנה"ס - נקבע כיום חג לדורות.

ד. אימוץ שמות הלניסטים - יורשיו של שמעון אימצו שמות הלניסטים. יוחנן הורקנוס אימץ לעצמו את השם ההלניסטי הורקנוס. יוחנן, ויתר שליטי בית חשמונאי שהיו אתריו, נשאו שם כפול: הם הוסיפו לשמם העברי שם יווני. השם העברי נועד לציבור היהודי והביע הזדהות עם הדת והמסורת היהודית, ואילו הוספת השם היווני הביעה את הרצון להתקרב אל התרבות ההלניסטית ולזכות בהכרה בעולם ההלניסטי. גם יהודה אריסטובלוס נשא שם כפול. על פי יוסף בן מתתיהו, המלך יהודה אריסטובלוס ה-1 אף הוסיף לעצמו את הכינוי "אוהב היוונים", בהשפעת ההלניזם.

ה. חיי חצר הלניסטית - המשפחה החשמונאית החלה להתנהג כחצר הלניסטית לכל דבר, הם ערכו משתאות, לקחו פילגשים, רדפו אחרי בני ביתם בהם חשדו באי נאמנות. ספר חשמונאים מספר, כי יהודה אריסטובלוס שהכתיר עצמו למלך כדי שיוכל להשתלב ביתר קלות במערך ההלניסטי, הרעיב את אמו למוות והרג את אחיו. ינאי ישב עם פילגשיו שעה שהתליינים צלבו את מתנגדיו.